

Sygn. akt III CZP 15/97

U C H W A Ł A

Dnia 9 kwietnia 1997 r.

Sąd Najwyższy w składzie następującym:

Przewodniczący: SSN - Z. Świeboda (spraw.)

Sędziowie: SN - M. Kocon

SN - C. Żuławska

przy udziale protokolanta: M. Czarnecka

przy udziale Prokuratora Prokuratury Krajowej - W. Bryndy

w sprawie z wniosku „M.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w L.

o dokonanie zmian w rejestrze

po rozpoznaniu na posiedzeniu jawnym dnia 9 kwietnia 1997 r.

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Wojewódzki w L.

postanowieniem z dnia 20 stycznia 1997 r., sygn. akt IX Ga [...]

do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 k.p.c.:

„Czy w przypadku umorzenia w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością udziałów z czystego zysku dopuszczalne jest powzięcie przez wspólników uchwały zmieniającej umowę spółki i dostosowującej wartość pozostałych po umorzeniu udziałów do nie zmienionej wysokości kapitału zakładowego.?”

p o d j ą ł następującą uchwałę:

W razie umorzenia w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością części udziałów z czystego zysku dopuszczalne jest powzięcie przez wspólników uchwały zmieniającej umowę spółki i dostosowującej wartość pozostałych po umorzeniu udziałów do nie zmienionej wysokości kapitału zakładowego.

U Z A S A D N I E N I E

W „M.” - Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w L. umorzono - zgodnie z umową - część udziałów z czystego zysku, a na skutek powzięcia przez wspólników uchwały zmieniającej umowę Spółki przez dostosowanie wartości pozostałych po umorzeniu udziałów do nie zmienionej wysokości kapitału zakładowego - Spółka wniosła o wpis do rejestru wynikłych z tej operacji zmian.

Sąd Rejonowy oddalił wniosek. Sąd uznał, że Spółka nie wykonała wezwania Sądu do usunięcia przeszkód we wpisie do rejestru przez pozostawienie w umowie Spółki wartości powstałych po umorzeniu części udziałów z czystego zysku i niedostosowywanie ich do nie zmienionej wysokości kapitału zakładowego. Sąd Wojewódzki w L., rozpoznając sprawę na skutek wniesionej apelacji, przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, (art. 390 § 1 kpc) sformułowane w sentencji uchwały.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Udział może być umorzony jedynie wtedy, gdy umowa Spółki to przewiduje (art. 193 § 1 k.h.). Przepis art. 193 § 2 k.h. stanowi, iż umorzenie udziału może się odbywać albo z zachowaniem przepisów Kodeksu handlowego

o obniżeniu kapitału zakładowego (art. 259 - 261 k.h.), albo bez zachowania tych przepisów, gdy źródłem finansowania umorzenia jest czysty zysk Spółki (art. 193 § 2 k.h.). Różnica między umorzeniem z czystego zysku, a umorzeniem kosztem obniżenia kapitału zakładowego polega na tym, że ten pierwszy sposób umorzenia nie prowadzi do obniżenia kapitału zakładowego, gdy zaś ten drugi takie obniżenie powoduje. Odmienne źródła finansowania umorzenia prowadzą też do odmiennych konsekwencji prawnych wobec wierzycieli spółki. Umorzenie kosztem obniżenia kapitału zakładowego powoduje konieczność powiadomienia o tym wierzycieli, ich zgody na umorzenie, a w razie braku zgody - zaspokojenie lub zabezpieczenie ich roszczeń wobec Spółki (art. 260 k.h.). Umorzenie zaś udziału z czystego zysku tego nie wymaga, bowiem wynikające dla wierzycieli gwarancje z nienaruszalności kapitału zakładowego nie zostają tu w niczym podważone. W jednym i drugim przypadku umorzenia chodzi jednak nie o wypłatę ekwiwalentu majątkowego za udział, ale o zwrot wpłat, których wspólnik dokonał w formie gotówki lub aportu obejmując udziały (art. 162 § 2 pkt 6 i 167 § 1 pkt 2 k.h.). Podczas trwania spółki nie wolno zwracać wspólnikom dokonanych wpłat na udział ani w całości, ani w części (art. 189 k.h.), wyjąwszy przypadki przewidziane w art. 175 - 194 k.h., czyli w tym także określone w art. 193 k.h.

Umorzenie udziałów bez naruszenia kapitału zakładowego polega na zmniejszeniu ich ilości, przy zachowaniu na nie zmienionym poziomie wielkości kapitału zakładowego. W wyniku tej operacji dochodzi do powstania takiego stanu rzeczy, w którym suma wartości zachowanych (nadal istniejących) udziałów jest niższa od kapitału zakładowego. Stosunek, w jakim udziały danego wspólnika pozostają do wysokości kapitału zakładowego, określa proporcję, w jakiej wspólnik partycypuje w majątku Spółki. Z chwilą umorzenia części udziałów z zysku, bilansowa wielkość kapitału zakładowego nie ulega zmianie. Zmniejsza się natomiast suma wartości nominalnych wszystkich

udziałów. W ten sposób powstaje luka odpowiadająca różnicy między dwoma wskazanymi wielkościami. Tej luki jednak nie może być w fazie zawiązania Spółki. Suma udziałów musi odpowiadać bezwzględnie wysokości kapitału zakładowego na etapie powstania spółki. Kapitał zakładowy bowiem spełnia funkcję gwarancyjną wobec wierzycieli Spółki. W dalszej działalności spółki nie ma szczególnych racji, aby zgodność ta istniała. Funkcja gwarancyjna wyraża się wówczas tym, że kapitał zakładowy wiąże bilansowo część aktywów Spółki. Udział pozostaje tylko oznaczeniem proporcji, w której wspólnik partycypuje w Spółce. Jeżeli część udziałów zostaje umorzona, to zmienia się tym samym wielkość uprawnień w Spółce.

Z zasady swobody umów (art. 353¹ k.c) należy wyprowadzić uprawnienie wspólników do powiązania umorzenia udziałów z zysku z powzięciem jednocześnie uchwały zmieniającej umowę spółki i dostosowującej wartość pozostałych po umorzeniu udziałów do nie zmienionej wysokości kapitału zakładowego. Wspólnikom pozostawałaby przy tym swoboda decyzji co do sposobu uzgodnienia sumy udziałów z wielkością kapitału zakładowego. Takie rozwiązanie nie naruszy funkcji gwarancyjnej kapitału zakładowego wobec wierzycieli Spółki.

Z tych przyczyn udzielono odpowiedzi jak w sentencji uchwały.

aw

jg